

IN MEMORIAM

МИХАИЛО ИЛИЋ (1888—1944)

Један од великих губитака за Правни факултет у Београду и за нашу правну науку претставља нестајање професора Михаила Илића, из нашег јавног живота. Ухапшен од Гестапоа још у новембру 1941, проф. Илић је после три године проведене у гестаповском концентрационом логору у Београду мучки убијен не дочекавши ослобођење и народну власт које је желео свим својим бићем искреног и борбеног демократе и напредног човека.

Михаило Илић рођен 1888 године у Београду. Свршио је наш Правни факултет као одличан студент. Докторирао је у Паризу 1919 са запаженом и солидном правничком тезом *Опита разматрања о Друштву народа и његовом праву*. Пошто је 1926 постављен за ванредног а 1930 за редовног професора, Илић је све до 1941 остао на дужности универзитетског професора. Поред тога проф. Илић је вршио и функцију проректора универзитета у једном од најтежих периода за живот и аутономију Универзитета (од фебруара 1932 до јуна 1933 и од маја 1934 до фебруара 1935). Искрени пријатељ студената и напредне омладине, професор Илић је и на овој својој функцији показао пуно разумевања за студентске проблеме и давао подршку студентском покрету који се тада формирао. Професор Илић је показао велики такт и способност у уређивању *Архива за правне и друштвене науке*. Уредник *Архива* пуних седам година, Илић је допринео подизању угледа и јачању утицаја овог у то време најважнијег правног часописа у нашој земљи.

Професор Илић је задужио правну науку и правну праксу низом мајсторски написаних коментара и уређивањем *Библиотеке јавног права* која је нашим правницима дала у преводу низ озбиљних дела из права, политичких наука и социологије.

Одлучни противник фашизма и свих реакционарних система, искрени републиканац и демократа, професор Илић је пред опасношћу ширења фашизма и у Југославији основао издавачку задругу *Политика и друштво* која је издавала своју библиотеку популарних књига из области државе и политике и покренуо је и недељни лист *Напред*. Колико је то било могуће у оквирима тадашње цензуре, која је крајем 1940 и почетком 1941 почела систематски да забрањује овај лист, професор Илић је, са својим сарадницима који нису били сви истог идеолошког схватања, али које је уједињавала борба против фашизма и за независност земље, вршио једно скромно али и часно пропагирање демократских схватања и потребу народне, антифашистичке политике у земљи.

Професор Илић је био суптилан и оштроуман правни теоретичар. Он није оставио веће дело за собом. Али његова је велика заслуга што се наука административног права почела развијати на нивоу напредне правне науке у свету тог времена. Његов утицај на

административну праксу и на развијање законитости, нарочито када је законитост претстављала одбрану интереса обичног човека, остаје неоспоран.

Професор Илић је био увек на страни напредних друштвених снага а против свих снага и фактора политичке реакције и моралне корупције. Изванредно честит, скроман и повучен, он је био неустрашиви борац за права човека, за истину, за националну и људску част, за мир и равноправност међу народима како у својим научним радовима тако и свом јавном животу. Он је доказивао неуставност „Обзнане” и свих доцнијих маневара реакције ради рушења анемигног парламентаризма и демократизма Видовданског Устава. Он је био отворени противник шестојануарске диктатуре и доцније све више фашистичких режима. НепокOLEбљиви поборник равноправности народа Југославије, он је истовремено био, од своје младости, искрени борац за Југославију као демократску заједницу слободних народа.

Професор Илић не може бити заборављен. Он ће остати у живој успомени не само наставника Правног факултета већ и низа правничких генерација које је васпитавао и то као правник који мајсторски влада реалистичком правном методом и као племенити учитељ права, и као скромни, упорни и неустрашиви борац за правду, демократију и слободу народа и човека.

Др. Јован Ђорђевић

БОРБЕ ТАСИЋ

(1892—1943)

Ђорђе Тасић је рођен 1892 г. у Врању. Докторирао је у Београду 1920 г., са тезом *Проблем оправдања државе*. Од 1920 до 1923 г. био је доцент на Правном факултету у Суботици, а од 1923 до 1930 у Љубљани, када је дошао у Београд, као редован професор. Предавао је државно право и енциклопедију права. Последњих година пред рат био је декан Факултета и уредник факултетског часописа *Архив за правне и друштвене науке*. Поред тога је био претседник Друштва за социологију и друштвене науке. По доласку окупатора био је удаљен с Универзитета, ухапшен 25 августа 1943 и, по обавештењима, одмах сутрадан стрељан од Гестапоа, као жртва демократске и напредне науке коју је заступао на Факултету и у животу. Тако ће се за који месец навршити десет година од дана његове смрти.

Несумњиво да је Ђ. Тасић наш до сада најистакнутији филозоф права, који је нашу правну филозофију подигао на европску висину и стекао европски глас. Његова научна активност је, мерена и европским мерилом, била велика, а за наше прилике управо огромна. Објавио је три већа дела (докторску дисертацију, иако не у целини; расправу *Одговорност државе* и свој познати уџбеник *Увод у правне науке*, чија три издања уствари свако за себе претставља самостално научно дело), две збирке расправа, и преко двеста чланака, од којих велики број у најпознатијим иностраним научним часописима и публикацијама. Но, главна његова дела, у којима је требало да се изрази његово несбично богатство мисли и оригиналност на систематски начин, остала су недовршена: велико дело о држави, дело о тумачењу закона и увод у социологију. То што није стигао да објави ова дела на којима је радио последњих година пред смрт велика је штета за нашу науку.

Можда је већи значај Тасића као сејача идеја и покретача акција. Он је био у правом смислу страсни дискуснт и пропагатор идеја, и човек који уме да одушеви друге за идејни рад. Захваљујући њему велики број наших млађих људи се посветио научном раду, а наше право у целини подигло се до посматрања правног феномена из шире и обухватније перспективе од чисто техничке. Живо је радио на развијању интереса за социологију и друштвене науке уопште и за конкретно, позитивно испитивање наших сопствених социолошких проблема, а пре свега проблема села. За дивљење је како је овај суптилан теоретичар умео да се ода испитивачком раду на терену у забаченим селима водећи тамо читаве експедиције људи које је одушевио за тај рад! Није било јавно питања ни друштвеног задатка из које било области да Тасић није унео у његово истраживање сав жар свог одушевљења за добро и лепо и сву неисцрпну енергију свог темперамента. Зато и није дао у науци онолико колико је могао.

Битна карактеристика његовог научног става је свестраност истраживања проблема и избегавање коначних укочених формулација. Он је видео сву разноврсност појава и захтевао је увек да се иде до краја у анализи свих околности. Био је необично способан за најфиније и најдубље анализе, и сигурно да је он један од оних наших правника који су најдубље продирали у проблеме и вршили свестране анализе. Притом је имао увек прецизно осећање за позитивне чињенице и за одвајање веровања и убеђења од њих. Али је истовремено био и ватрени борац за племените идеје, сматрајући и њих итекако важним чињеницама. Своја убеђења је платио највећом ценом — животом.

Био је пример антидогматичара и није се везивао чврсто ни за једну од многобројних школа, признајући свакој што је у њој добро и тражећи увек највишу синтезу, која ће обухватити целокупан комплексан живот и човека. Иако није био марксиста, прихватао је много од социолошких елемената у праву.

Најзад, био је пријатељ људи у најплеменитијем и најпунијем смислу речи, и нарочито омладине, и посебице својих ученика. Многима је био други отац и очински се понашао. Такав губитак је најтеже поднети његовим пријатељима и ученицима, јер је његовом трагичном смрћу свет за њих постао сиромашнији. Као такав, он за развој и углед нашег Правног факултета има велике заслуге, доприневши да се од њега створи прави центар научног, живог и савременог рада. Он је ван сумње таквим својим особинама био централна фигура на факултету.

Др. Радомир Лукић

ДРАГОЉУБ АРАНЂЕЛОВИЋ
(1873—1950)

Др. Драгољуб Аранђеловић родио се 1873 у Параћину. Гимназију и Правни факултет свршио је у Београду. Докторирао је 1904 у Ростку у Немачкој. Исте године постао је доцент за римско право, 1906 ванредан а 1921 редван професор. Умро је 1950 у Београду.

Др. Драгољуб Аранђеловић оставио је за собом видан траг у литератури материјалног и формалног грађанског права. Област у којој је он био господар материје много је више формално него материјално право. Почео је, прво знатније дело у овој области у задњем са професором Живојином Перићем, после њихове одлуке

да обраде српско процесуално право. Тај уџбеник постао је не само школски систем него и практични приручник. После Првог светског рата рад Драгољуба Аранђеловића на процесуалном праву добија други карактер. Он је једновремено редактор закона, њихов коментатор и писац система. Ово јединство улога даје му могућности да пролазећи кроз разне фазе живота једног текста савлада све његове танчине и да му да скоро аутентично тумачење редактора. У том свом раду он се приликом израде Уредбе о убрзању рада и привременог закона о мораторијуму руководи више немачким узорима док у раду на грађанском поступку иде непосредно за бечком школом са свима њеним конвенцијама ригорозног поступка за једног судију бирократу. Отуда ова реформа претставља новину у Србији, Црној Гори и Македонији а продужење старе праксе у осталим деловима земље. Аранђеловић је одлучно бранилац те реформе иако је она непопуларна у српским круговима. Проматрајући њен значај може се констатовати да она претставља техничку тековину која уздиже судове, иако има неких недемократских института који формализмом утушују слободно судиско уверење (пресуда из оглухе, строгост рокова, строгост састављања поднесака итд.). Ипак данас из историске перспективе и искуства можемо рећи да после отклањања тих недемократских екцеса које су ублажили наши народни судови, остаје у основи као корисна та нова судска машинерија.

Није без значаја Аранђеловићево дело на материјалном грађанском праву. Његово породично право, наследно право и општи део облигационог права претстављају вољене уџбенике, сажете и јасне, али њихова особина је да они разрађују Српски грађански законик кроз призму званичног тумачења Аустриског грађанског законика и уз популарисање новина по појединим институтима из немачког права. Тај печат који је на њега ставила немачка школа интересне јуриспруденције нешто отупљена позитивизмом Пфафове школе провлачи се кроз сва његова дела и несумњиво да је у послератном периоду оставио траг и на србијанску јуриспруденцију која је тражила радије у Аустриском грађанском законнику мотиве за тумачење него у нашем животу. Ту тенденцију Аранђеловић је још више помогао својим преводом Аустриског грађанског законика на српски језик.

Овај фетиш Аустриског грађанског законика Аранђеловић је добрим делом унео и у свој рад на предоснови за југословенски грађански законик што је спречило да та предоснова добије модерни карактер.

Конзервативизам Аранђеловића у праву нарочито се огледа у области брачног права. Он је био један од ретких поборника црквеног брака и званични бранилац правне важности брачних правила српске православне цркве. Као такав остао је на својим позицијама чак и потпуно усамљен на конгресима правника.

Рад Аранђеловића је разноврсан. Он је дух који реагира на сваку појаву и отуда његово многоструко писање о најразноврснијим проблемима. У том погледу у своје време називан је „српским доктором Тулузом“ јер је писао о свим друштвеним проблемима једновремено и често са врло конзервативном тенденцијом (напр. бранио *numerus clausus* на универзитетима), да би у другом тренутку бранио једну напредну и тада скоро револуционарну ствар (напр. општу политичку амнестију, радикално ослобођење сељака од дугова итд.). Овај његов публицистички рад показивао је да је Аранђеловић искрено реагирао на појаве у друштву онако како их је он сагледавао и да није имао једну израђену линију.

Међутим, несумњиво је да је Аранђеловић имао велике заслуге за право као угледан и вредан наставник, као тактичан испитивач и пријатељ својих ученика, као конструктиван радник на организовању правника, па чак и као демократски дисциплинован члан тих организација покоравалући се вољи већине. Не мања је заслуга Аранђеловића као уредника и сталног сарадника *Архива за правне и друштвене науке*, чији је он оснивач и пријатељ цело време његовог излажења као органа Београдског правног факултета.

Нарочита заслуга припада Аранђеловићу што је као професор помагао младе талентоване студенте да се развијају без обзира на њихова научна гледишта и социјална стремљења, сматрајући да се елити не сме замерити на њеном мишљењу. Мада полазна тачка његовог мишљења није била демократска, она је дала демократске резултате.

У свему ценећи Аранђеловић је као правник и као наставник извршио своју дужност и оставио бразду у нашој правној науци.

Др. Милан Бартош

БОЖИДАР В. МАРКОВИЋ
(1874—1946)

Бождар В. Марковић рођен је 1874 у Сипићу (срез Лепенички). Права је студирао у Београду, Минхену и Фрајбургу, где је и докторирао.

Бождар В. Марковић је скоро четрдесет година провео на Универзитету. Прво као доцент и професор на београдској Великој школи (1901—1905) а затим као професор на Правном факултету у Београду од 1905 све до 1938 године. Држао је катедру кривичног судског поступка. Марковић је био један од тројице професора који су у току школске 1938/39 године пензионисани на основу финансиског закона који је давао министру просвете право да може пензионисати професоре Универзитета који су навршили 65 година живота или имају 35 година службе.

Ово превремено пензионисање Бождара В. Марковића изазвало је тада велико незадовољство међу члановима колегијума Правног факултета. Њему је био посвећен цео двоброј *Архива* (мај—јуни бр. 5—6, 1939) у коме су професори Правног факултета изразили своје негодовање због пензионисања В. Марковића још у пуној животној и научној снази и тиме Факултет лишен једног од својих најбољих професора. Одабраним речима и са пуно поштовања изражено је признање професору В. Марковићу као човеку и као научном раднику.

Међутим ово није био крај његове активности. Бождар Марковић није био само научник у смислу кабинетског радника. Поред свог наставничког и научног рада у школи, В. Марковић је стално учествовао у јавном животу. После пензионисања он још активније учествује у јавном животу. Припадао је демократској странци. Критичних дана 1941 био је позван да уђе у владу, што га је одвело у емиграцију. Умро је 1946 године у Њујорку, а његови посмртни остаци пренети су у домовину.

В. Марковић је као професор на Факултету био много цењен. У опхођењу са студентима био је непосредан и увек приступачан. Отуда иако строг, био је цењен и вољен од студената. У школи је активно учествовао у свим студентским питањима и био је неуморан у одбрани аутономије Универзитета. Једно време био претседник управног одбора Студентског дома.

У области свог научног рада Б. Марковић је првенствено обрађивао кривични судски поступак. Свој научни рад почиње докторском дисертацијом „О српској пороти у упоређењу са немачком, француском и енглеском поротом“, одбрањеном у Немачкој 1899 год. Сав свој научни рад посветио је залагању за реформу застарелог србијанског кривичног поступка. У многобројним запаженим монографским радовима обрадио је готово сва важна питања из области кривичног поступка тако да је пружио драгоцен научни материјал за реформу кривичног поступка која је касније извршена.

Још 1902 год. објављује две своје студије: *Поступак против отсутних и одбеглих криваца (конту.мацијални поступак)* и *Поновно суђење*. Године 1908 објавио је своју познату студију *О доказима у кривичном поступку*, (друго издање 1921). Године 1914 објављује *Расправе из кривичног поступка*, 1922 — *Теориско излагање Пројекта кривичног поступка*, 1926 — *О правним лековима*. О питању учешћа лаика у кривичном поступку објавио је расправу још 1906 *Треба ли пороту укинути или реформисати*. У области кривичног права био је поборник за увођење институције условне осуде и још 1906 изradio је пројект закона, прожет модерним концепцијама. Б. Марковић је сем тога издао два капитална уџбеника из кривичног судског поступка, 1926 и 1937 године. Уџбеник Б. Марковића из 1937 је најбоље дело из кривичног поступка све до данас у српској литератури из кривичног поступка. У свим својим радовима и предавањима Б. Марковић показује жив интерес за судску праксу.

Б. Марковић је учествовао такође у законодавном раду. Био је члан уже комисије за израду новог српског кривичног законика, образоване 1908, и Мотиви за пројекат српског кривичног законика (1910) углавном су његово дело. Затим постаје члан шире комисије за преглед поменутог пројекта која је израдила нов пројекат (остао необјављен због ратних догађаја). После Првог светског рата постаје члан кривичноправног отсека Сталног законодавног савета при Министарству правде. У овом својству био је члан комисије за израду пројекта законика о кривично судском поступку.

Величина и карактер Б. Марковића нарочито су се испољили за време Фридјунговог процеса 1909 године. Иако упозорен од председавајућег да иностранци у Аустрији могу бити ухапшени и оптужени због велеиздаје, Б. Марковић се појавио као први сведок из Србије у бечкој судници 17 децембра 1909. Храбро и убедљиво он је чињеницама доказао да је Фридјунгова оптужба против хрватско-српске коалиције заснована на фалсификатима. Овај одважан гест Б. Марковића прибавио му је дубоко поштовање и захвалност код свих југословенских народа у Аустрији.

Б. Марковић је кроз цео свој живот не само речима већ и делом потврђивао своја напредна демократска учебења. Начелима која је излагао студентима са катедре у школи остао је доследан у животу. Цео његов живот научника, професора, политичког радника и човека остао је чист и ничим не умрљан. И у томе је величина животног дела др. Војидара В. Марковића.

Др. Јанко Ђ. Таховић

РЕЉА ПОПОВИЋ (1883—1950)

Деветнаестог фебруара 1950 године умро је у Београду др. Реља Поповић, бивши професор Римског права на Правном факултету у Београду.

Проф. Реља Поповић рођен је у Београду 1883 године. Гимназију је завршио у Београду 1902 године. Студирао је класичну филологију, историје и правне науке у Београду, Минхену и Берлину (1902—1912 год.). Докторски испит из правних наука положио је у Цириху 1917 године са дисертацијом: *Conditionis implendae causa datum im Klassischen Römischen Recht*. Од 1917 до 1921 године радио је у посланству у Берну а затим у Министарству иностраних дела у Београду. 1921 године изабран је за ванредног а 1930 за редовног професора Римског права на Правном факултету у Београду. Пензионисан је јуна 1945 године.

Проф. Реља Поповић је имао врло широко опште образовање. Уживао је углед одличног познаваоца не само римског права него и античке и опште историје, класичне светске књижевности и српске књижевности. Поред класичних језика латинског и старогрчког, знао је немачки, француски, италијански, енглески и шпански. У научном раду одликовао се великом опрезношћу и самосталношћу. Његови радови су излазили у јавност увек потпуно проверени и стилски и језично дотерани.

Објавио је следеће радове из области права: *Conditionis implendae causa datum im Klassischen Römischen Recht*, Агау 1919; Дим. Хр. Стојанов: *Положењето на женитџ при позаконното наслѣдване споредџ најстарото римско право*, Архив за правне и друштвене науке, 1910, књ. X; *Conditio impossibilis у римском тестаменту*, Архив за правне и друштвене науке, 1921, књ. XIX; *Интерполације у Пандектама*, Архив за правне и друштвене науке, 1922, књ. XXI; *Ислужени чиновници и нови Закон о чиновницима* (Тумачење чл. 239 и 243 Закона о чиновницима од 1923 године), Архив за правне и друштвене науке, 1923, књ. XXIV; *Неке одредбе Закона о чиновницима од 31 јула 1923 год.*, Бранич, 1926; *Неправа negotiorum gestio у римском и модерном праву*, Бранич, 1927; *Нека питања из Јустинијанове кодификације*, Архив за правне и друштвене науке, 1928, књ. XXXIII; *Ропство у римском праву*, Архив за правне и друштвене науке, 1929, књ. XXXV; *Трибунијан Јустинијанов министар правде*, Бранич, 1928; *Император Хадријан i ius respondendi*, Архив за правне и друштвене науке, 1938, књ. LIII.

Поред тога објавио је више чланака из области књижевности у Српском књижевном гласнику, Венцу и Вољи.

Др. Драгомир Стојчевић

МИЛАН ТОДОРОВИЋ
(1879—1950)

Др. Милан Тодоровић (рођен у Сумраковцу, Ист. Србија) припадао је колегијуму Правног факултета скоро четврт века, од 1922 као хонорарни а од 1926 као редовни професор, изабран за економску катедру када и неколицина млађих наставника, да међу њима буде најстарији. 1945 стављен је у пензију. Права је свршио код нас (1900) а докторирао на камералијама у Минхену (1908).

У наставу је ушао са реномеом већ угледног економисте формираног у дугогодишњој пракси, у министарствима Народне привреде и Трговине и индустрије. Од своје уже струке, трговинске политике, није се ни на Универзитету одвајао. За та је питања коришћен као стручњак у нашим делегацијама за трговинске преговоре у периоду 1913—1936. Узео је учешћа у раду Конференције мира у Паризу (1919), а једно време био је члан Економског комитета при Друштву народа у Женеви.

На перу је био необично вредан човек: објавио је велики број чланака и монографија. Сарађивао је на економској рубрици у листовима и часописима (*Дело*, *Архив за правне и друштвене науке*), али је највише његових прилога објављено у *Економисту* који је он основао, уређивао и био му најагилнији сарадник. Његови значајнији радови били су највише из области трговине, као: *Јединство царинског подручја* (дисертација, 1908), *О талијанским сточним трговима* (1910), *Царински рат између Србије и Аустроугарске од 1906—1909* (1911), *Спољашња трговина присаједињених области* (1914), *Наша економска политика* (1925), итд.

Трговинска политика био је и предмет који је проф. Тодоровић предавао на општем течају факултета све до 1934. Од те године стално је држао само курс за докторанде из финансија. Наука о финансијама привлачила га је не мање од економске политике — још из времена његових минхенских студија код познатог професора финансија Лоца. Он сам предавао их је интересантно, документовано многим подацима из наше и иностране праксе, са пуно здравих мисли и логике. Његова предавања била су увек добро посећена а на његовим семинарима живо се дискутовало. Он је волео и умео да ради са докторандима. Неколико даровитих правника — економиста формирало се под његовом контролом.

Сем за наставу проф. Тодоровић је заслужан и за нашу науку, јер за собом је оставио осим уџбеника из трговинске политике (*Међународна трговина и трговинска политика*, у 3 дела, 1922/3) и две књиге свог недовршеног финансиског система. 1930 објавио је *Науку о порезима*, а нешто доцније изашао је и његов *Буџет*; за трећу књигу спремио је *Јавни кредит*, али је та остала у рукопису. Систем му је грађен сав у стилу класичних уџбеника из науке о финансијама, по узору на немачка дела из времена пре Првог светског рата. Систем му није имао ефекат као уџбеник из трговинске политике али, онако савесно, разветно и зрело рађен, није могао да не постане неопходно штиво за већ одмакле у финансиској науци.

Проф. Тодоровић је умро 1950. Он ће не само по свом писаном делу већ и оном са катедре тумаченом остати у спомену још многих генерација наших правника.

Др. Јован Ловчевић

ЉУБОМИР С. ДУКАНАЦ (1910—1949)

Љубомир Дуканац умро је као врло млад научни радник — у својој тридесетдеветој години. Рођен 1910, завршио је Београдски правни факултет 1932, а докторирао 1935. Годину дана касније постављен је за асистента-волонтера на катедри економских наука, а 1938 изабран је за доцента за народну економију. До рата предавао је само током две школске године; као и код свих других, непријатељска окупација онемогућила је његов даљи рад, а он сам био је удаљен са Универзитета. Непосредно после ослобођења био је ангажован првенствено на изградњи нашег новог финансиског и новчаног система, а онда кала је на Факултету отпочео нормалан научни и наставни рад, Дуканац је већ био тешко болестан. Са самопрегором који му је био својствен, он је и у последњим данима свог живота одржавао редовна предавања из науке о финансијама. Умро је мање од месец дана после свог последњег школског часа.

Дуканац спада међу наше најплодније економисте. После докторске дисертације *Преваливање пореза* (1935), која вероватно претставља његов најбољи рад, објавио је у 1938 *Основне проблеме порезивања и Порез на промет*. Непосредно уочи рата појављује се његов уџбеник политичке економије (*Увод у народну економију*, 1940). После ослобођења Дуканац даје још две књиге: *Индекси коњуиктурног развоја Југославије* (1946) и *Савезнички новчани планови у Другом светском рату* (1946). Поред овог, објавио је 32 чланка и 92 приказа, обележавајући значајно место у скоро свим нашим стручним часописима.

Поље његовог научног интересовања било је необично пространо: теорија пореза, јавни кредит, теорија новца, теорија међународне трговине, кључна питања политичке економије. Од свих његових радова на највишем нивоу стоје они који обрађују економски и друштвени аспект пореског система. Изванредно је познавао како класичну, тако и модерну литературу из ове области.

Радови из политичке економије показују да је последњих година пред рат Дуканац био под утицајем тзв. синтетичких теорија вредности, и то је на његовим списима оставило свој траг.

Дуканац је био изванредан педагог. Они који су били његови ђаци увек ће се сећати његовог интересовања, свесрдности и љубави са којом је дочекивао сваког ко је показивао макар и најмањи научни интерес за било које питање из његове области.

После ослобођења, иако већ тешко болестан, Дуканац је са огромном енергијом учествовао у спровођењу наше монетарне реформе и у изградњи нашег новог фискалног система. У комисијама које су по овим питањима радиле, његова гледишта су по правилу претстављала основу за доношење принципијелних решења.

У рукопису је оставио једно опсежно незавршено дело посвећено привредном развоју Југославије између 1919 и 1923. То је уствари увод у рад који је имао да обухвати целокупно коњуиктурно кретање југословенске привреде између два рата. Паралелно с тим, расло је његово интересовање за међународне финансије и на овом пољу је можда од њега требало у будућности највише очекивати.

Смрт је прекинула Љубомира Дуканца у пуном научном напону и у коначном формирању његовог научног лика. Без обзира на то, међутим, радови које је за собом оставио, нарочито из науке о финансијама, увек ће заузимати високо место у нашој научној литератури.

Драгослав Аврамовић